

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії**

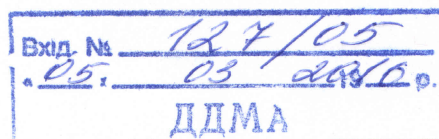
ВІДГУК

*офіційного опонента – кандидата економічних наук
Пипко Сніжани Олександрівни
на дисертаційну роботу Ползікової Ганни Володимирівни
«Механізми податкового менеджменту в умовах кризи»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит*

Актуальність теми дослідження

Для здійснення радикальних змін у суспільстві та реальних економічних перетворень необхідна адекватна їм система управління, яка змогла б на базі ринкових відносин і нових морально-етичних позицій забезпечити ефективність діяльності як підприємницьких, так і державних структур. Нова управлінська система, яка сьогодні формується у сфері оподаткування, заснована на інших принципах і докорінно відрізняється від тієї, що існувала раніше, що віддзеркалює заміна терміну «управління» ринковим терміном «менеджмент».

Податковий менеджмент, на відмінну від управління оподаткуванням, спрямований не лише на організацію оподаткування, а й на вдосконалення всієї податкової системи, оскільки є більш науково обґрунтованим, прогресивнішим. Механізм податкового менеджменту передбачає аналіз стану оподаткування, виявлення недоліків, а також розробку пропозиції щодо їх вирішення. Тому дисертація Ползікової Ганни Володимирівни, присвячена проблемам удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи, є своєчасною науковою роботою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, повною мірою досліджені та достатньо обґрунтовані, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, 220 використаних літературних джерел з досліджуваної проблеми та обсяг проаналізованої статистичної інформації, яка генерується і розкривається Міністерством фінансів України, Державною службою статистики України, Державною фіскальною службою України, Державним Казначейством України, Національним банком України, суб'єктами господарювання – платниками податків.

Тему дослідження, пов'язану з механізмами податкового менеджменту в умовах кризи, розглянуто та викладено всебічно і докладно. Дисертацію позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених задач, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків між механізмами податкового менеджменту, диференційованих за економічними рівнями, функціями управління, етапами життєвого циклу кризи.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень і результатів підтверджується використанням значного обсягу фактичного матеріалу, критичною оцінкою широкого спектру нормативних та інструктивних матеріалів, застосуванням сучасних прийомів і методів проведення економічних досліджень, серед яких: системний підхід; збалансована система показників; економіко-математичне моделювання; етапізація; нормативний метод; трендовий аналіз; кореляційно-регресійний аналіз; прогнозування. Теоретичну та методологічну базу дослідження становлять фундаментальні положення сучасних економічних теорій, зокрема інституціональних.

Висновки та рекомендації, які зроблені в дисертації, спираються на аналіз макро-, мезо- та мікроекономічних взаємозалежностей, теоретико-методичної бази, законодавчих та нормативно-правових актів, ілюструються фактичним матеріалом. Висновки є логічно обґрунтованим підсумком

виконаної роботи і повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результати їхнього впровадження.

Наукова новизна одержаних результатів

Основні наукові результати, що характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у наступному.

У дисертації уточнено дефініцію податкового менеджменту у контексті його сучасних теоретичних концепцій як підсистеми фінансового менеджменту, яка реалізується на рівні держави, регіону, суб'єкта господарювання, платника податків (стор. 12-35). З позицій часового об'єму податковий менеджмент, як система, має дві підсистеми - стратегічну і тактичну, властивостями якої є адаптація до мінливих умов внутрішнього та зовнішнього середовища.

З позицій реалізації функцій податкового менеджменту він має такі ієрархічні підсистеми: планування, прогнозування, регулювання, контроль, в основі яких лежить єдність формальних і неформальних інститутів, мінімізація трансакційних витрат і ймовірності виникнення опортуністичної поведінки (стор. 36-52). Науковим доробком автора є виділення інституціональних особливостей механізмів державного, регіонального, корпоративного менеджменту, які мають тісний діалектичний зв'язок між собою на основі принципів координації і самоорганізації.

Важливе теоретичне і практичне значення має концепція удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи, в основу якої покладено положення теорій контрактів, трансакційних витрат, суспільного вибору, організацій, опортуністичної поведінки (стор. 53-71).

Глибоко аналітичним є другий розділ дисертації, де на основі значного обсягу статистичної інформації надано оцінку дієвості механізмів податкового менеджменту. Використавши збалансовану систему показників здобувач визначив ефективність державного податкового менеджменту у

розрізі критеріїв: фінанси – середня, клієнти – низька, бізнес-процеси і персонал – висока (стор. 73-92).

У результаті критичної оцінки механізмів регіонального податкового менеджменту, автор довів наявність фіскальних вертикальних і горизонтальних розривів в Україні (стор. 93-109). Аналіз ґрунтується на аналізі ренкінгів податкоспроможності регіонів та динаміки податкових надходжень у місцеві бюджети України. У дисертації надано критичну оцінку організаційній структурі територіальних органів Державної фіскальної служби України на прикладі Головного управління Державної фіскальної служби в Дніпропетровській області. Визначено наявний і перспективний потенціал окремих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів.

Дослідження механізмів корпоративного податкового менеджменту проведено на прикладі підприємств, обраних за критерієм диференціації фінансового стану і життєвого циклу (стор. 110-128). Надано оцінку ефективності корпоративного податкового менеджменту на основі ряду виділених критеріїв. Виявлено галузеві чинники інституціонального податкового середовища макрорівня, які впливають на ефективність податкового менеджменту на мікрорівні.

Новизною характеризується диференціація податкових механізмів за етапами життєвого циклу кризи, яка ґрунтується на закономірності, що по мірі наростання кризи економічні інструменти податкового менеджменту поступово замінюються все більш жорсткими адміністративними заходами, а по мірі її згасання – навпаки (стор. 131-140).

У дисертації адаптовано міжнародні стандарти фіскальної прозорості для удосконалення механізмів державного податкового менеджменту, а саме: зміна цільових орієнтирів діяльності Державної фіскальної служби України у напрямі від виконання планових показників податкових надходжень до мінімізації фіскальних розривів; довгострокове прогнозування і планування податкових надходжень до бюджету і формування звіту про фіскальні

ризика; предикативний підхід до визначення класу ризику платника податків (стор. 141-153).

Здобувачем обґрунтовано механізми децентралізації і забезпечення прозорості податкового менеджменту, які ґрунтуються на стимулюванні розвитку податкових і неподаткових джерел формування спроможних територіальних громад. Розроблено агрегований проект змін у бюджетну класифікацію України, який відповідає міжнародним стандартам і підвищує прозорість надходження до бюджету єдиного соціального внеску та його цільового спрямування (стор. 154-168).

Таким чином, у дисертації удосконалено дефініцію «механізми податкового менеджменту в умовах кризи» (стор. 36-52); системно виділено ознаки класифікації видів податкового менеджменту (стор. 12-35); обґрунтовано пріоритетність перспективних інструментів податкового державного менеджменту порівняно з ретроспективними (стор. 148-153); інструментарій регіонального податкового менеджменту адаптовано до особливостей реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади (стор. 98-109, 154-157). Дістали подальшого розвитку механізми: диференціація механізмів податкового менеджменту за етапами життєвого циклу кризи (стор. 131-140); методичний підхід до визначення класу ризику платника податків (стор. 141-147); адаптація збалансованої системи показників для оцінки ефективності податкового менеджменту (стор. 73-97); методичний підхід до побудови бюджетної класифікації (стор. 154-168).

Повнота викладу сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження опубліковано у 8 наукових працях, з яких шість статей у наукових фахових виданнях (у тому числі три статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), дві - тези матеріалів конференцій.

Практичне значення результатів і висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання

Теоретичні положення, викладені у дисертації, доведені до рівня практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів податкового менеджменту в умовах кризи і впроваджені у практику діяльності Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області, Державної податкової інспекції у Жовтневому районі м. Дніпропетровська Головного управління Державної фіскальної служби у Дніпропетровській області, ТОВ «ВО «Завод безалкогольних напоїв», ТОВ «СТРОЙТРЕСТ 10», ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» (м. Дніпропетровськ), а також у навчальний процес ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» МОН України.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Поряд з наявністю позитивних результатів, отриманих автором, відзначимо основні недоліки та дискусійні положення, які, на нашу думку, полягають у такому:

1. На стор. 70-71 дисертації наведено результати адаптації проєкцій збалансованої системи показників до оцінки ефективності податкового менеджменту. Проєкцію «Фінанси» доцільно було би доповнити антикритерієм «квазіфіскальні операції» та «квазіфіскальні податки».

2. На рис. 2.1 «Динаміка цільових орієнтирів перерахування прибутку НБУ, передбачених Законом України «Про Державний бюджет» (стор. 89) наведено лінію тренду, який з високою імовірністю описується поліноміальною функцією. На жаль, відсутня економічна інтерпретація отриманих статистичних результатів.

3. У табл. 2.8 «Динаміка показників фінансового стану підприємств» на стор. 120 в одній комірці знаходиться два значення коефіцієнту забезпечення

запасів на одну і ту саму дату. Це потребує пояснення.

4. Класифікація податкових ризиків, наведена на рис. 3.1 (142), представляється занадто спрощеною, оскільки виділяє лише дві класифікаційні ознаки: суб'єкти ризику і вид ризику. На стор. 111 дисертації автор аналізує податкові ризики, виходячи зі джерела виникнення ризиків: зовнішні і внутрішні. Отже, класифікацією можна було би доповнити ще однією ознакою: тип ризику.

5. Потребує пояснення використання у дисертації не зовсім наукової термінології «податкові ями», «транзитери», «вигодонабувачі» на стор. 153.

6. У дисертації механізми податкового менеджменту структуруються за економічними рівнями та функціями (прогнозування, планування, регулювання, контроль), що виписано у висновках на стор. 171. Автор чітко виписав зміст рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного, регіонального, корпоративного менеджменту (стор. 172). Утім бракує чіткого висновку щодо удосконалення механізмів податкового менеджменту у розрізі функцій управління.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань

Зміст дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Механізми податкового менеджменту в умовах кризи» відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Обсяг, новизна виконаних Ползіковою Ганною Володимирівною досліджень, результати практичного впровадження, повнота висвітлення у друці наукових положень, апробація отриманих результатів у цілому відповідають вимогам, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Дисертацію написано грамотно, в науковому стилі, її зміст носить пошуково-дослідницький характер, а положення, висновки і рекомендації є достовірними.

У дисертації розроблено теоретичні положення, методичні основи і практичні рекомендації щодо диференціації податкових механізмів за етапами життєвого циклу кризи, формування ризикоорієнтованих механізмів адаптивного податкового менеджменту, децентралізації механізмів податкового менеджменту та забезпечення фіскальної прозорості.

За змістом і оформленням дисертація «Механізми податкового менеджменту в умовах кризи» відповідає вимогам щодо кандидатських дисертацій згідно пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Ползікова Ганна Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент -
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Донбаської державної машинобудівної академії
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ)

С.О. Пипко

Підпис Пипко С.О. засвідчую:

Проректор з наукової роботи,
управління розвитком
та міжнародних зв'язків

М.А. Турчанін